

Veronika Zahumenská: Právo a environmentální problémy*

Publikace Veroniky Zahumenské *Právo a environmentální problémy* vznikla na Fakultě sociálních studií MU v rámci projektu inovací bakalářských studijních programů. A kéž by výstupy z podobných projektů vypadaly vždy alespoň takto!

Když jsem byl požádán o její recenzi, nevěděl jsem, co od publikace očekávat. Trochu totiž klame názvem, přitom představuje vcelku tradiční koncept zpracování obecné právní regulace ochrany životního prostředí v širším, především procesně-právním kontextu. Popis základních východisek a institutů práva životního prostředí tak doplňuje přehledný výklad průběhu obecného správního řízení, řízení podle stavebního zákona i řízení před soudy v rámci správního a ústavního soudnictví. Vzhledem k očekávané cílové skupině čtenářů z řad studentů sociálních věd považují za správné zaměření výkladu na účast veřejnosti na ochraně životního prostředí. Mnohdy značně subjektivní až aktivistické hodnocení právních otázek či správní praxe není na škodu, naopak. Autorka se nevyhýbá aktuálním kontroverzním tématům a poskytuje konzistentní hodnotové závěry, které právní věda ve vztahu k environmentálním otázkám často postrádá.

Nejsilnější stránkou publikace je její čtivost. Ta je navzdory komplikované právní materii mimořádná. V tomto směru se projevují lektorské zkušenosti autorky, která i v psané formě prezentuje látku srozumitelně a přehledně. Výklad doplňuje příklady, vybranými závěry soudních rozhodnutí, ale také bezpočtem obrázků, grafů a schémat. S velkým povděkem kvituji také zvolenou formální úpravu publikace a důslednou grafickou úpravu, která odpovídá modernímu pojetí vysokoškolských

ských skript, ovšem ani zdaleka není u podobných projektových výstupů standardem.

Naopak je škoda, že absentuje jednotící prvek, jenž by osvětlil spojitost mezi kapitolami a návaznost jednotlivých procesů a regulačních nástrojů. Některé kapitoly také zůstaly nedopracovány. To může být pro čtenáře matoucí, protože se nejedná toliko o vhodné zjednodušení komplexní problematiky, ale o její selektivní zpracování. Unijnímu právu, které má pro vnitrostátní úpravu zásadní význam, je věnována okrajová pozornost omezená na stručný historický vývoj a řízení o porušení povinnosti. Kapitola Zvláštní část práva životního prostředí se omezuje pouze na vybrané otázky ochrany přírody a krajiny a postrádám také alespoň stručnou zmínku o integrovaném povolování. To jsou však jen malicherné výtky. Nakonec jediný skutečný nedostatek publikace spočívá v tom, že vychází ve skromném nákladu 100 výtisků. Přitom je přístupná širokému okruhu právních laiků a zároveň přináší přidanou hodnotu pro ty, kteří se již v oboru slušně orientují.

V. Vomáčka

* Brno: Masarykova univerzita, 2014, 211 s.

Petr Daněk: Geografické myšlení: úvod do teoretických přístupů*

Kniha Petra Daňka, odborného asistenta Geografického ústavu Masarykovy univerzity v Brně, má zdánlivě jednoduchý cíl: prezentovat hlavní tendence rozvoje současné teoretické geografie v její humánní větvi. Pro nezúčastněného pozorovatele může být z podivem, že se o to žádný z českých geografů v posledních

letech nepokusil, a kniha tak je zcela ojedinelá. Na úvod je nutno zodpovědět dvě otázky: Proč je toto téma jednoduché jen zdánlivě? A proč se jím čeští geografové běžně nezabývají?

Téma se někomu může jevit jako jednoduché, protože jde o popis vývoje teoretického myšlení v oboru, který je poměrně často považován za málo exaktní a spíše povrchní než jdoucí do hloubky. Tyto názory nejsou zcela neopodstatněné, ale je to jen částečná charakteristika geografie, jedné z nejstarších věd na světě, která ji do značné míry dehonestuje. Ano, geografický výzkum je povrchní, protože se omezuje na povrch Země. Je to ostatně jeho poslání, ale kvalita geografického výzkumu není dána hloubkou a specializací, ale naopak komplexností a šíří záběru. Popis vývoje teoretických konceptů takového oboru je nutně prací velmi obsáhlou a vyžadující mimořádnou erudici nejenom v geografii, ale do značné míry i v řadě navazujících věd, jejichž seznam je v případě geografie úctyhodný. Odpověď na první otázku je vlastně také odpovědí i na otázku druhou, která zároveň tu první vysvětluje. Složitost a obtížná uchopitelnost geografické teorie je příčinou, že práce na téma vývoje geografického myšlení, vhodných mj. jako učebnice, jsou poměrně vzácné nejenom v české, ale i ve světové geografii.

Tím spíš je třeba poděkovat Petru Daňkovi, že se nelehkého úkolu ujal. Po napsání úvodní kapitoly do knihy brněnských geografů *Ekonomická a sociální geografie* z roku 2008 její text rozšířil do podoby ucelené knihy, která má šanci stát se základním textem pro studium teoretické geografie – přinejmenším její humánní části. Její předností je zejména to, že se soustřeďuje na nejnovější počiny v tomto oboru a na okraji zájmu ponechává starší dějiny oboru. To je přesně opačný postup, než jaký volí autoři pokoušející se o cestu nejmenšího odporu: podrobně popíší velmi dobře známé po-

čátky geografie jako vědy a současnému postmodernímu období se vyhnou s tím, že je chaotické a jeho hodnocení dosud není jednoznačné. Studenti, ale i mladí vědci se potřebují spíše zorientovat v současné situaci, než memorovat oslavné texty na geografické otce-zakladatele z 18. století, či na střídání paradigmat ve 20. století.

Knihy má včetně seznamu literatury a rejstříku 171 stran, což se jeví pro vymezené téma jako optimální. Text je členěn do 11 kapitol včetně úvodu a závěru. Každá kapitola je věnována jednomu konkrétnímu období anebo jednomu směru v současné humánní geografii. Seznam literatury obsahuje přehled nejdůležitějších publikací z nejnovější teoretické geografie, především anglosaské. Seznam literatury je sám o sobě užitečnou pomůckou mj. pro studenty, kteří se budou chtít zorientovat v odborné literatuře z teoretické geografie.

Nejnovější směry geografie v podání Petra Daňky jsou přehledně uspořádány a vytvářejí logickou souslednost. Celou post-positivistickou geografii autor nebere jako jeden celek, jak je možné se leckde dočíst, ale člení ji na dílčí skupiny: na geografii humanistickou a post-humanistickou, kterou dále dělí na dvě vlny: na radikální a feministickou (první vlna) a na post-moderní a post-strukturalistickou, které jsou v jeho podání tou nejnovější etapou, do které lze zařadit většinu dnešních geografů – mnohé z nich možná i proti jejich vůli.

Zdůvodnění zvoleného obrazu současné humánní geografie je srozumitelné a nepostrádá vnitřní logiku. Rozpor s jinými členěními není nic neobvyklého, je to naopak zákonitá ukázka „neusazenosti“ dnešních teoretických koncepcí, které se nám doslova mění před očima. Nelze ale čekat, až se to usadí, až se teoretici shodnou, jak dnešní bohatou paletu geografických disciplín a směrů uspořádat. Petr

Daněk prokázal výbornou znalost problematiky i kus odvahy, že si vybral jedno z možných řešení, logicky ho zdůvodnil a předložil naší geografické veřejnosti. Některým čtenářům se může Daňkův výběr jevit jako neúplný – můžeme si např. položit otázku, proč vynechal poměrně rozšířenou behaviorální geografii, ale jelikož jeho výběru nelze upřít určitou vnitřní logiku, lze si domyslet, že behaviorální geografie se nevztahuje ke kritériím, která považoval za rozhodující.

Text knihy je čtivý a za velmi dobrý nápad považují uvádění v závorkách důležitých původních anglických termínů. To je v situaci, kdy řada nově zaváděných odborných pojmů nemá dosud obecně přijaté české ekvivalenty velmi žádoucí, a propojuje to text knihy s anglicky psanou světovou literaturou. Text ožívuje navíc také skutečnost, že některé z nových směrů současně humánní geografie autor popisuje nejenom na základě své četby, ale i vlastních zkušeností – např. ovlivnění názoru na marxismus jeho vnučováním několika generacím studentů ve východní Evropě – včetně tehdejšího Československa. V případě feministické geografie zas autor uvádí výraznou maskulinizaci oboru, kterou z vlastní zkušenosti zná nejenom on, ale většina akademických geografů především ve východní a střední Evropě.

V přehledu, který nám Petr Daněk nabídl, jsou jistě diskutabilní místa, ale nelze mu než poděkovat, že máme nad čím diskutovat. Kniha bude určitě výborným studijním textem pro studenty, kteří se budu chtít seznámit s nejnovějšími dějinami našeho oboru, stejně jako s moderní teoretickou geografii. Za nejlepší považují dvě poslední kapitoly 9 a 10, věnované post-moderní a post-strukturalistické geografii, jejichž vysvětlení dosud v české literatuře chybělo.

Kniha není samozřejmě dokonalá. Zjištěné nedostatky jsou však buď zanedbatelné, anebo sice zanedbatelné, ale

schrávající ve skutečnosti roli aktivující diskusi na dané téma. Diskutabilnost plyne z různého pohledu na jednu a tutéž věc, což je zvláště v geografii poměrně časté a patří to k našemu vědnímu oboru.

K drobným nedostatkům bych zařadil např. několikrát se vyskytující slovní spojení „geografické myšlenky“, které bych spíše nahradil „geografickými idejemi“. Stejně tak místo slova „vlivný“ ve spojení na několika místech např. s knihou, teorií nebo s diskusí bych nahradil víceslovným označením: „*knihy, která ovlivnila mnohé geografie té doby*“ nebo „*diskuse, která měla velký dopad*...“ Přírodní historie na str. 129 je příliš doslovným překladem termínu přírodověda, Edward Soja by neměl být označován familiárně Ed Soja (str. 139) atd.

Mezi zásadnější nedostatky této knihy patří k těm vyvolávajícím diskusi bych zařadil již zmíněné vynechání behaviorální geografie a z nejnovějších teoretických konceptů Thriftovu „*Non-representational theory*“ i když se autor k tomu přiblížil na str. 111, kde píše o nemožnosti reprezentace objektivní reality v post-moderním světě.

Za mírně přehnané považují i přílišné zdůrazňování ovlivnění současné humánní geografie marxismem – i když je to v knize dobře vysvětleno a nijak to nevybočuje z převážně levicově orientované geografie na většině západních univerzit. I to je jistá charakteristika jednoho ze současných způsobů geografického myšlení.

Kniha Petra Daňka je velmi dobře zpracovaným přehledem vývoje současné humánní geografie. Její nedostatky jsou zanedbatelné, očekávaný přínos vysoký. Je vhodná jako učebnice pro vysokoškolské studenty humánně-geografických oborů.

T. Sivěk

* Brno: Masarykova univerzita, 2013, 171 s.